

Virgil Lungu, Zaharia Covacef, Constantin Chera, *Bijuterii antice din aur din colecțiile Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța*, Bibliotheca Tomitana VI, Editura Ex Ponto, Constanța, 2012, 147 p., 66 pl.

Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța deține o impresionantă colecție de obiecte de podoabă din ceramică, os, bronz, fier, argint și aur. Majoritatea au fost descoperite în necropolele cetăților greco-romane de pe țărmul dobrogean al Mării Negre, Histria, Tomis și Callatis, dar și în cetățile romane de pe *limes*-ul dunărean sau în centrele din interiorul teritoriului. Interesul pentru astfel de obiecte, ca de altfel pentru antichitățile greco-romane în general, manifestat în special de la începutul secolului trecut, a dus la risipirea lor în diferite colecții. Astfel, multe dintre acestea se găsesc în colecțiile Muzeului Național de Istorie a României, a Muzeului de Istorie a Municipiului București (colecția Maria și dr. G. Severeanu) sau în colecții particulare.

Trei cunoscuți arheologi constăneni, Virgil Lungu, Zaharia Covacef și Constantin Chera sunt autorii unui catalog, recent apărut, în care sunt descrise și ilustrate un număr de 488 de bijuterii antice din aur aflate în colecțiile M.I.N.A.C. Acest important demers științific, de loc întâmplător, se înscrie atât în preocupările de o viață a celor trei, cât și în politica de valorificare a excepționalului patrimoniu deținut de muzeu, politică manifestată exemplar dintotdeauna.

După o scurtă prefață, cu o variantă și în limba engleză, în prima parte lucrarea prezintă inventarul a trei complexe arheologice închise: colecția V. Canarache – sec. IV-III a.Chr., podoabele din inventarul sarcofagului de la Olimp-Mangalia – sec. II p.Chr. și bijuteriile dintr-un mormânt tomitan – sec. II p.Chr. În acest lot se remarcă valoarea artistică excepțională a medalionului de tip thesalian – în lume sunt cunoscute doar 12 exemplare, a cerceilor și inelului din sec. IV-III a.Chr. și inventarul funerar roman timpuriu, foarte variat, în care predomină numeric frunzele și aplicele care au format o cunună având în centru diadema.

Al doilea capitol, cel mai consistent, sistematizează cronologic principalele tipuri de podoabe din aur din colecție. Și acestea provin în majoritate din complexe închise – morminte de incinerare sau înhumare, cele mai multe din Tomis și Callatis. Cantitativ, pe primul loc se situează cerceii cu 220 de piese datate între sec. IV a.Chr. și sec. VI p.Chr. Întâlnim aici cercei simpli, realizați dintr-o simplă sârmă din aur, până la forme elaborate, decorate cu capete de animale, figuri umane, perle din aur, calote semisferice, rozete, spirale pietre semiprețioase, etc. Menționăm că din 220 de piese descrise și ilustrate, 165 sunt inedite. Pe locul doi se situează inelele, cu 37 de piese și ele datate între sec. IV a.Chr. și sec. VI p.Chr. Remarcabile sunt cele a căror chaton păstrează gеме gravate cu imaginea zeiței Fortuna, sau portrete umane, plante, animale și monograme. O altă categorie de bijuterii este alcătuită din coliere, lănțișoare și mărgelile din aur, însumând 31 de piese, datate între sec. IV a.Chr. și sec. IV p.Chr. Acestea li se adaugă 25 de medalioane și 67 de piese diverse: cruciulițe, ace de păr, frunze, aplice, foi care se puneau pe gura defuncților etc.



Această adevărată comoară deținută de muzeul constănțean reflectă convingător nivelul de trai și prosperitatea teritoriului dintre Dunăre și mare în secvențe istorice diverse, cu nimic mai prejos decât alte provincii ale lumii antice. Pe de altă parte, diversitatea formelor descrise în catalog, demonstrează că în atelierile pontice erau cunoscute aproape toate tehnicile de prelucrare a metalului: laminare, ciocănire, cizelare, filigran, sudură, granulație, singura care lipsește fiind emailul, poate încă nedescoperit. Chiar dacă, în general, afișarea luxului ostentativ era tributara fanteziei meșterilor, se remarcă în colecție perfecțiunea intaliilor și cameelor din pietre prețioase sau semiprețioase (ametist, cornalină, rubine, granate sau sardonix) care au permis realizarea unui decor rafinat.

Noua apariție editorială se adresează deopotrivă atât publicului vizitator, de care, din fericire muzeul nu duce lipsă, cât și specialiștilor. Subliniem în acest sens faptul că din 488 de piese publicate în catalog, 263 sunt inedite, iar reperele bibliografice esențiale din lucrare îi dau valoare de instrument de lucru util și obligatoriu. La toate acestea se adaugă casetele tehnice și descrierea fiecărui obiect, realizate la cel mai înalt nivel științific și calitatea deosebită a planșelor color.

Și cum îmbogățirea colecției de bijuterii antice din aur la *Tomis–Constanța* aproape că se face de la o zi la alta, viitoarea ediție a catalogului va fi cu siguranță mai atent legată și cu text cel puțin bilingv.

Florin Topoleanu